

The Mediating Role of Type D Personality In the Relationship Between Attachment Styles of Parents and Child

Saeed Lotfi¹, Adis Kraskian Mujembari^{2*}

1- PhD Student of Health Psychology, Department of Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran.

Corresponding Author: Adis Kraskian Mujembari, Assistant Professor, Department of Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran.

Email: adis.kraskian@kiaiu.ac.ir

Received: 13 Jan 2022

Accepted: 23 April 2022

Abstract

Introduction: Type D personality, a joint tendency toward negative affectivity (NA) and social inhibition (SI), is related to attachment style. The purpose of the correlation current study was to investigate the relationship between parents and child attachment styles by the mediating role of type D personality in individuals in Tehran and Alborz provinces.

Methods: The method of this research was correlation analysis. The statistical population included 288 parents and 288 children over 18 years of age who are living in Tehran and Alborz at the time of the study (2020-2021) and were chosen by convenient sampling. Participants filled in Collins & Read Revises Adult Attachment Scale in three dimensions, close, depend and anxiety underlie the three attachment style, as well as parents filled in DS14 which consisted of 14 items, of which 7 items measures each for negative affectivity and social inhibitions. Pearson correlation coefficient was used for relation analysis between variables and linear regression analysis was used for mediated analysis.

Results: Results show a direct correlation between parents and child attachment style. ($P < 0.01$) also, there were no correlations between secure attachment style and type D personality ($P < 0.05$). As well as there were mediating both dismissive-avoidant and anxious-preoccupied attachment styles between parents and children of type D parents' personalities.

Conclusions: According to the results, the components of Negative affectivity and social inhibition in the type D personality of parents; such as stress, anxiety, unhappiness, negative thoughts about life, fear of rejection or invalidation of emotions, underlie modeling children's attachment style in dismissive-avoidant and anxious-preoccupied attachment style based on parents' attachment style.

Keywords: Attachment, Parents, Child, Negative Affectivity, Social Inhibition.

رابطه بین سبک‌های دلبستگی والدین و سبک‌های دلبستگی فرزندان: نقش واسطه‌ای تیپ شخصیتی D

سعید لطفی^۱، آدیس کراسکیان مومباری^{۲*}

۱- دانشجوی دکتری روان‌شناسی سلامت، گروه روان‌شناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.
۲- استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

نویسنده مسئول: آدیس کراسکیان مومباری، استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.
ایمیل: adis.kraskian@kiaua.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۲/۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۲۳

چکیده

مقدمه: تیپ شخصیت D که از تعامل دو ویژگی عواطف منفی و بازداری اجتماعی تعریف می‌شود، در ایجاد سبک‌های دلبستگی افراد نقش دارد. هدف از پژوهش همبستگی حاضر، بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی والدین و فرزندان با نقش واسطه‌ای مولفه‌های تیپ شخصیتی D در آزمودنی‌های استان‌های تهران و البرز بود.

روش کار: این پژوهش از نوع همبستگی-تحلیلی است. جامعه آماری شامل ۲۸۸ والد (پدر و مادر) و ۲۸۸ فرزند بالای ۱۸ سال آنها بود که در زمان انجام پژوهش (سال ۱۳۹۹) ساکن تهران و البرز بودند و به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. پرسش‌نامه سبک دلبستگی کولینز و رید مشتمل بر سه خرده‌مقیاس نزدیک بودن، وابستگی و اضطراب متناسب با سبک‌های دلبستگی، برای تمام آزمودنی‌ها و مقیاس تیپ شخصیتی D با دو خرده‌مقیاس عاطفه منفی و بازداری اجتماعی، هر کدام شامل ۷ معیار، مختص والدین اجرا شد. در این پژوهش برای تحلیل رابطه بین متغیرها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و برای بررسی نقش واسطه‌ای از تحلیل مسیر، شامل تحلیل رگرسیون خطی و گام به گام، استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بین سبک دلبستگی والدین و فرزندان رابطه مستقیم وجود دارد ($P < 0/01$). بین سبک دلبستگی ایمن و مولفه‌های تیپ شخصیتی D رابطه وجود ندارد ($P > 0/05$) و در رابطه بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا/اضطرابی والدین و فرزندان مولفه‌های تیپ شخصیتی D نقش واسطه‌ای دارند.

نتیجه‌گیری: براساس نتایج به دست آمده، مولفه‌های بازداری اجتماعی و عواطف منفی در تیپ شخصیت D والدین، مانند تنش، نگرانی، احساس ناشادی، نگاه تیره و منفی به زندگی، ترس از طرد یا بی‌ارزش شدن از بیان هیجانات در تعامل با دیگران، زمینه‌ساز الگوبرداری سبک دلبستگی فرزندان به صورت اجتنابی و دوسوگرا/اضطرابی براساس سبک دلبستگی والدین می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: سبک‌های دلبستگی، والدین، فرزندان، بازداری اجتماعی، عواطف منفی.

مقدمه

سه گروه دلبستگی ایمن، دوسوگرا و اجتنابی و برای روابط دلبستگی بزرگسالان دنبال شد (۲). به نقل از دنسی الفویت و همکاران، (Dansby Olufowote) براساس نظریه کلاسیک دلبستگی، بزرگسالان دارای دلبستگی ایمن آن دسته از افرادی

الگوی دلبستگی که اولین بار توسط بالبی (Bowlby) در زمینه رشد کودکان بکار رفت، با کمک آینسورث (Ainsworth) قابل بهره‌برداری شد، (۱) و پس از آن در

رابطه حضور دارند و از این میان می‌توانیم به مولفه‌های تیپ شخصیتی D که در پژوهش حاضر به آن پرداخته شده است اشاره کرد و ارتباط بین سبک‌های دلبستگی با این مولفه را سنجدید. در واقع این موضوعی است که می‌تواند چرخه انتقال بین نسلی سبک‌های دلبستگی را کامل کند. در مطالعه حاضر به بررسی نقش مولفه‌های تیپ شخصیتی D بر روی الگوی دلبستگی پرداخته شده است.

دنولت (Denollet) اولین بار تیپ D را که مخففی برای شخصیت درمانده (Distress) است، تنظیم و معرفی کرد (۱۰). شخصیت تیپ D بار تعامل دو ویژگی شخصیتی ثابت و کلی تعریف می‌شود که عبارتند از: الف) عواطف منفی (Inhibition) و ب) بازداری اجتماعی (SI-Social) (۱۱). عواطف منفی گرایش به تجربه هیجانات منفی در زمان‌ها و موقعیت‌های مختلف است (۱۲). افرادی که نمره بالایی در عواطف منفی به دست می‌آورند احساس ملالت، اضطراب و تحریک‌پذیری زیادی را تجربه می‌کنند و دنیایی از نشانه‌های مشکل قریب الوقوع را برای خود متصور می‌شوند (۱۳). بازداری اجتماعی نیز تمایل به بازداری از بیان هیجانات منفی در طی تماس‌های اجتماعی به دلیل ترس از طرد شدن تعریف شده است (۱۲). افراد با بازداری اجتماعی بالا احساس باز داشته شدن، تنش و ویژگی‌هایی مثل کم‌حرفی، فقدان انرژی، جرات نداشتن و تمایل نداشتن به برقراری ارتباطات بین فردی هستند (۱۴). لی (Lee) به نقل از نظریه پیاژه (Piaget) می‌گوید افراد با نمره بالا در بازداری اجتماعی دنیای اطراف خود را تهدید آمیز می‌بینند و در حقیقت از راهبردهای اجتنابی استفاده می‌نمایند. بدین معنی که در تعاملات اجتماعی از موقعیت‌هایی که احتمال تایید نشدن و از دست دادن پاداش دیگران وجود داشته باشد، اجتناب می‌ورزند. انزوای اجتماعی ممکن است تاثیر هیجانات منفی را تشدید نماید (۱۵).

مرور مختصر سوابق پژوهشی و دیدگاه‌های مختلف درباره دلبستگی نشان می‌دهد، برخی از محققین رابطه مراقب - نوزاد را امری مطلق و ثابت تلقی نموده و تداوم آن را بین نسلی می‌دانند، و محققین دیگر دلبستگی بر این عقیده‌اند که یادآوری تجارب اولیه دوران کودکی و ارتباطات خواهر برادری، تحت تاثیر احساس ایمنی فرد در حال حاضر قرار می‌گیرد (۱۵). آنها کیفیت تاثیر اولین مراقب

هستند که نسبت به خود و دیگران نگرشی مثبت دارند، در ارتباطاتشان متعهد هستند و در روابط صمیمانه احساس راحتی می‌کنند و در روابط عاطفی با وابسته شدن دیگران به خود، مشکلات اندکی دارند (۳). این افراد از ویژگی احساس راحتی با نزدیکی و صمیمیت در روابط بین فردی برخوردارند (۴). بزرگسالان دارای سبک دلبستگی دوسوگرا با عدم تعادل در احساسات و تعارضات بیشتر مشخص می‌شوند (۵). این افراد دچار تعارض میان نیاز قوی خود برای روابط نزدیک و صمیمانه از یک سو و احساس ناامنی از پاسخگویی دیگران به نیازهای خود و احتمال طرد شدن از سوی دیگران هستند (۴). همچنین کمتر به داشتن دیدگاه مثبتی در مورد خودشان گرایش دارند. این سبک با شور و هیجان و دل مشغولی در مورد روابط همراه با خرسندی کم مرتبط است (۵). بزرگسالان دارای سبک دلبستگی اجتنابی دارای ویژگی هراس از نزدیکی و صمیمیت هستند و به هیچ وجه خواهان نزدیکی هیجانی نبوده و خود مختاری را ترجیح می‌دهند (۷). آنها خودشان را به صورت خود بسنده می‌بینند. افراد دارای این سبک آسیب‌پذیری را انکار می‌کنند و ادعا می‌کنند که نیازی به روابط نزدیک ندارند و تمایل به اجتناب از صمیمیت دارند (۶).

بالبی فرضیه‌ی روان تحلیل‌گران مبنی بر اینکه رابطه‌ی والدین - فرزند، الگویی برای روابط صمیمانه فرد در آینده محسوب می‌شود مورد تاکید قرار می‌دهد. وارد و همکاران (Ward) به نقل از ون ایجنزندورون (Van Ijzendoorn) اظهار نموده‌اند، در ۸۰ درصد موارد با شناخت سبک دلبستگی والدین، می‌توان سبک دلبستگی فرزندان آنها را نیز پیش‌بینی نمود (۷).

نتایج مطالعات زیادی که به بررسی رابطه دلبستگی والدین با دلبستگی فرزندان پرداخته‌اند، نشان داده‌اند که همبستگی والدین و کودکانشان با هم در ارتباط هستند. برای مثال والدین نایمن، کودکان نایمن هم داشته‌اند (۹)، با توجه به این نتایج می‌توان گفت انتقال سبک‌های دلبستگی از یک نسل به نسل بعدی اشاره دارند، بالبی به نقش اثرات اجتماعی به اندازه اثرات ژنتیکی و حتی بیشتر از آنها تاکید می‌کند. والدین نایمن، کودکان نایمن پرورش می‌دهند که آنها نیز در آینده والدینی نایمن خواهند بود. اکثر پژوهش‌ها به بررسی دلبستگی والدین و سبک فرزندپروری آنها پرداخته‌اند. اما موضوعی که به آن کمتر اشاره شده، نقش میانجی‌هایی است که در این

بر رفتار کنونی شخص را امری نسبی دانسته و معتقدند نظریه پردازان روابط موضوعی به احساس ایمنی فرد در حال حاضر و تاثیر آن بر کیفیت یادآوری تجارب گذشته توجه نکردند. البته با توجه به مولفه‌های تیپ شخصیتی D بازداری اجتماعی و عواطف منفی کیفیت رابطه لحظه اکنون هم متأثر از این الگو بوده و دلبستگی ناایمن را تداوم می بخشد (۴).

روش کار

این پژوهش از نوع همبستگی-تحلیلی، با هدف بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی والدین و فرزندان با نقش واسطه‌ای مولفه‌های تیپ شخصیتی D در آزمودنی‌های استانهای تهران و البرز بود. برای بررسی اهداف پژوهش، تعداد ۲۸۸ والد (۸۶ مادر، ۲۰۲ پدر) با میانگین سنی ۴۹/۶۸ و فرزندان آنها (۳۵ دختر، ۲۵۳ پسر) با میانگین سنی ۲۳/۹۴ به روش نمونه گیری غیرتصادفی در دسترس انتخاب شدند. این جامعه آماری شامل کلیه والدین با تیپ شخصیت D دارای فرزند بالای ۱۸ سال بود که در زمان انجام پژوهش (سال ۱۳۹۹) ساکن تهران و البرز بودند. فراخوان این پژوهش در دانشگاه‌های استان البرز و تهران داده شد. ابتدا والدین با تیپ شخصیت D از طریق پرسش‌نامه انتخاب شدند و سپس روی همه آزمودنیها (والدین و فرزندان) پرسش‌نامه های سبک دلبستگی اجرا گردید و در نهایت دسته بندی و مورد تحلیل قرار گرفتند.

هومن (۱۳۹۳) پس از بررسی پیشینه‌های پژوهش مربوط به مدل‌های تحلیل عاملی تأییدی (مدل یابی معادلات ساختاری SEM) نتیجه می‌گیرد که برای این طبقه از مدل‌ها با دو یا چهار عامل، پژوهشگر باید روی گردآوری دست کم ۱۰۰ یا بیشتر از آن، حتی تا ۲۰۰ مورد، برنامه‌ریزی کند. چون مدل‌یابی معادلات ساختاری در برخی جنبه‌ها کاملاً مرتبط با رگرسیون چند متغیری است، در پژوهش حاضر ملاک فوق برای برآورد حجم نمونه مد نظر قرار می‌گیرد و در هر بخش حداقل ۱۰۰ آزمودنی به روش نمونه گیری غیر تصادفی در دسترس با توجه به پرسش‌نامه و نتایج آزمون انتخاب شد.

ملاحظات اخلاقی این پژوهش شامل موارد ذیل بود: الف) همه شرکت کنندگان در پژوهش با تمایل شخصی در این پژوهش شرکت کرده بودند و رضایت نامه را امضا کردند. ب) پرسش‌نامه‌ها به صورت محرمانه و بدون نام ثبت

گردید.

برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های زیر استفاده شده است:

پرسش‌نامه بازنگری شده مقیاس دلبستگی بزرگسال کولینز و رید (۱۹۹۰) (Reed attachment styles & Collins) مقیاس تجدید نظر شده دلبستگی بزرگسال کولینز و رید مهارت‌های ایجاد روابط و شیوه شکل دهی روابط دلبستگی نسبت به چهره‌های دلبستگی را در قالب سه سبک دلبستگی ایمن، اضطرابی و اجتنابی، بر اساس ویژگی‌های صفتی، و نه بر اساس ویژگی‌های وابسته به حالت ارزیابی می‌کند (۱۶، ۱۷). این پرسش‌نامه شامل خود-ارزیابی از مهارت‌های ایجاد روابط و خود-توصیفی شیوه شکل‌دهی به دلبستگی‌های نزدیک است و مشتمل بر ۱۸ ماده است که توسط علامت گذاری روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای از نوع لیکرت برای هر ماده (که از ۱= کاملاً مخالفم تا ۵= کاملاً موافقم، می‌باشد) سنجیده می‌شود. تحلیل عوامل، سه خرده مقیاس ۶ ماده‌ای را مشخص می‌سازد. اعتبار و پایایی پرسش‌نامه دلبستگی در ایران، در پژوهشی بر روی ۴۶۸ نفر از دانشجویان علوم پرشکی ایران انجام شد، همسانی درونی (آلفای کرونباخ) مقیاس سبک دلبستگی بزرگسالان به قرار زیر بوده است اضطراب (A) ۰/۷۹ و مقیاس وابستگی (D) ۰/۵۵ نزدیک بودن (C) ۰/۴۸.

پرسش‌نامه تیپ شخصیتی D. پرسش‌نامه DS14 دارای دو زیر مقیاس عاطفه منفی و بازداری اجتماعی است که هر کدام شامل ۷ معیار است. نمره نقطه برآزش تعیین شده بالای ۱۰ در هر دو زیر مقیاس برای شناسایی افراد با تیپ شخصیتی D به کار می‌رود (۱۸). فخاری و همکاران در پژوهش خود ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس را بررسی کرده‌اند. این مطالعه توصیفی با نمونه‌گیری تصادفی ساده، شامل ۱۹۸ بیمار مبتلا به بیماری کرونری قلب بستری در بیمارستان شهید مدنی تبریز - ایران می‌باشد. آن‌ها نسخه فارسی پرسش‌نامه DS14 را به همراه پرسش‌نامه (SF36 Short Form) تکمیل نمودند. برای تعیین اعتبار DS14 با SF36 که معتبر و پایا می‌باشد مقایسه شد. آلفای کرونباخ در بین بیماران کرونری قلبی، برای هیجانان منفی برابر با ۰/۷۹ و برای بازداری اجتماعی برابر با ۰/۵۶ بوده است. آلفای کرونباخ بالا برای تعیین پایایی کل DS14 برای این بیماران ۰/۸۳ بدست آمد (۱۸).

داده‌های پژوهش حاضر با استفاده از روش‌های آماری

نرم افزار AMOS استفاده شد.

آزمون ضریب همبستگی پیرسون و برای بررسی نقش واسطه‌ای تحلیل مسیر (شامل تحلیل رگرسیون خطی و تحلیل رگرسیون گام به گام) استفاده شد. همچنین با توجه به ماهیت فرضیه‌ها، تحقیق همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از

یافته‌ها

اطلاعات جمعیت شناختی گروه نمونه پژوهش در جدول ۱ گزارش شده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی و درصد گروه نمونه (n=۲۸۸)

جنسیت فرزندان	فراوانی	درصد
دختر	۳۵	۱۲/۱۵
پسر	۲۵۳	۸۷/۸۵
جنسیت والد پاسخ دهنده		
زن	۸۶	۲۹/۸۶
مرد	۲۰۲	۷۰/۱۴
مقطع تحصیلی فرزندان		
کارشناسی	۲۵۷	۸۹/۲۴
کارشناسی ارشد	۳۱	۱۰/۷۶
میزان تحصیلات والد پاسخ دهنده		
کمتر از دیپلم	۸۵	۲۹/۵۲
دیپلم و فوق دیپلم	۱۳۶	۴۷/۲۲
لیسانس	۴۹	۱۷/۰۱
فوق لیسانس و بالاتر	۱۸	۶/۲۵

و در رابطه بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا/ اضطرابی والدین و فرزندان مولفه‌های تیپ شخصیتی D نقش واسطه‌ای دارند.

نتایج نشان داد بین سبک دلبستگی والدین و فرزندان رابطه مستقیم وجود دارد ($P < 0/01$). بین سبک دلبستگی ایمن و مولفه‌های تیپ شخصیتی D رابطه وجود ندارد ($P > 0/05$).

جدول ۲. میانگین، انحراف استاندارد، و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش و نتیجه آزمون آماری ضرایب همبستگی (n=۲۸۸)

میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱۲/۳۲	۲/۱۰	۱/۰۰۰						
۱۲/۶۹	۲/۲۶	** ۰/۱۶۸	۱/۰۰۰					
۱۰/۲۴	۴/۸۳	-۰/۰۶۷	* -۰/۱۲۲	۱/۰۰۰				
۱۴/۳۳	۳/۹۷	-۰/۰۸۴	** -۰/۲۹۱	** ۰/۳۶۴	۱/۰۰۰			
۹/۶۸	۷/۴۲	-۰/۰۵۲	** -۰/۲۴۷	** ۰/۱۶۵	** ۰/۸۸۹	۱/۰۰۰		
۱۲/۱۰	۲/۶۷	** ۰/۲۴۳	** -۰/۱۲۵	* -۰/۰۸۰	* -۰/۱۴	-۰/۰۰۸	۱/۰۰۰	
۱۳/۱۷	۲/۹۶	* ۰/۰۵۰	** ۰/۲۶۳	** ۰/۱۷۱	** -۰/۲۶۶	** -۰/۳۴۹	-۰/۰۴۲	۱/۰۰۰
۱۰/۳۳	۵/۳۷	-۰/۰۶۷	-۰/۰۶۹	** ۰/۲۶۴	** ۰/۲۸۴	** ۰/۲۹۵	* ۰/۰۵۶	** -۰/۳۴۱

می‌توان فرضیه مبنی بر نقش واسطه‌ای مولفه‌های تیپ شخصیتی D در رابطه بین سبک‌های دلبستگی والدین و فرزندان را مورد تحلیل قرار داد.

بر اساس نتایج جدول ۲ ملاحظه می‌شود که بین سبک‌های دلبستگی والدین و فرزندان و همچنین بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا و مولفه‌های تیپ شخصیتی D رابطه معنادار وجود دارد. بنابراین در ادامه

جدول ۳. تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی سبک دلبستگی اجتنابی فرزندان بر اساس سبک دلبستگی اجتنابی والدین با واسطه‌گری بازداری اجتماعی

متغیر	ضریب b	خطای استاندارد	Beta	T
پیش‌بین: سبک اجتنابی والدین	مقدار ثابت	۱۰/۰۴۵	-----	۱۷/۰۷۴**
ملاک: سبک اجتنابی فرزندان	سبک اجتنابی والدین	۰/۲۰۱	۰/۲۶۳	۴/۶۱۵**
پیش‌بین: سبک اجتنابی والدین	مقدار ثابت	۱۸/۷۰۱	-----	۱۸/۰۳۵**
ملاک: بازداری اجتماعی	سبک اجتنابی والدین	-۰/۳۳۲	-۰/۲۴۷	-۴/۳۱۷**
پیش‌بین: سبک اجتنابی والدین، و	مقدار ثابت	۱۲/۱۳۴	-----	۱۴/۳۶۵**
بازداری اجتماعی	سبک اجتنابی والدین	۰/۱۶۴	۰/۲۱۵	۳/۷۱۴**
ملاک: سبک اجتنابی فرزندان	بازداری اجتماعی	-۰/۱۱۲	-۰/۱۹۶	-۳/۳۹۱**

** P<۰/۰۱

با توجه به اینکه ضریب رگرسیون در پیش‌بینی سبک اجتنابی فرزندان با پیش‌بینی کنندگی سبک اجتنابی والدین و بازداری اجتماعی (۰/۲۱۵) کوچکتر از ضریب رگرسیون در پیش‌بینی سبک اجتنابی فرزندان با پیش‌بینی کنندگی سبک اجتنابی والدین (۰/۲۶۳) است بنابراین در پیش‌بینی سبک اجتنابی فرزندان بر اساس سبک اجتنابی والدین، بازداری اجتماعی نقش واسطه‌ای دارد.

جدول ۴. تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی سبک دلبستگی اجتنابی فرزندان بر اساس سبک دلبستگی اجتنابی والدین با واسطه‌گری عواطف منفی

متغیر	ضریب b	خطای استاندارد	Beta	T
پیش‌بین: سبک اجتنابی والدین	مقدار ثابت	۱۰/۰۴۵	-----	۱۷/۰۷۴**
ملاک: سبک اجتنابی فرزندان	سبک اجتنابی والدین	۰/۲۰۱	۰/۲۶۳	۴/۶۱۵**
پیش‌بین: سبک اجتنابی والدین	مقدار ثابت	۱۹/۳۰۲	-----	۱۰/۰۷۰**
ملاک: عواطف منفی	سبک اجتنابی والدین	-۰/۷۳۱	-۰/۲۹۱	-۵/۱۴۴**
پیش‌بین: سبک اجتنابی والدین، و عواطف منفی	مقدار ثابت	۱۱/۲۶۳	-----	۱۴/۳۶۵**
ملاک: سبک اجتنابی فرزندان	سبک اجتنابی والدین	۰/۱۵۵	۰/۲۰۳	۳/۴۷۲**
عواطف منفی	عواطف منفی	-۰/۰۶۳	-۰/۲۰۷	-۳/۵۴۶**

** P<۰/۰۱

با توجه به اینکه ضریب رگرسیون در پیش‌بینی سبک اجتنابی فرزندان با پیش‌بینی کنندگی سبک اجتنابی والدین و عواطف منفی (۰/۲۰۳) کوچکتر از ضریب رگرسیون در پیش‌بینی سبک اجتنابی فرزندان با پیش‌بینی کنندگی سبک اجتنابی والدین (۰/۲۶۳) است بنابراین در پیش‌بینی سبک اجتنابی فرزندان بر اساس سبک اجتنابی والدین، عواطف منفی نقش واسطه‌ای دارد.

جدول ۵. تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی سبک دلبستگی دوسوگرا فرزندان بر اساس سبک دلبستگی دوسوگرا والدین با واسطه‌گری بازداری اجتماعی

متغیر	ضریب b	خطای استاندارد	Beta	T
پیش‌بین: سبک دوسوگرا والدین	مقدار ثابت	۷/۷۹۲	-----	۱۳/۰۴۲**
ملاک: سبک دوسوگرا فرزندان	سبک دوسوگرا والدین	۰/۲۳۷	۰/۲۶۴	۴/۶۲۲**
پیش‌بین: سبک دوسوگرا والدین	مقدار ثابت	۱۳/۰۷۷	-----	۲۶/۰۹۳**
ملاک: بازداری اجتماعی	سبک دوسوگرا والدین	۰/۱۲۲	-۰/۱۶۵	۲/۸۲۵**
پیش‌بین: سبک دوسوگرا والدین، و بازداری اجتماعی	مقدار ثابت	۳/۴۶۳	-----	۳/۴۶۳**
ملاک: سبک دوسوگرا فرزندان	سبک دوسوگرا والدین	۰/۱۹۹	۰/۲۲۱	۳/۹۵۶**
بازداری اجتماعی	بازداری اجتماعی	۰/۳۱۵	-۰/۲۵۸	۴/۶۲۱**

** P<۰/۰۱

سعید لطفی و آدیس کراسکیان موجباری

کنندگی سبک دوسوگرا والدین (۰/۲۶۴) است بنابراین در پیش‌بینی سبک دوسوگرا فرزندان بر اساس سبک دوسوگرا والدین، بازداری اجتنابی نقش واسطه‌ای دارد.

با توجه به اینکه ضریب رگرسیون در پیش‌بینی سبک دوسوگرا فرزندان با پیش‌بینی کنندگی سبک دوسوگرا والدین و بازداری اجتماعی (۰/۲۲۱) کوچکتر از ضریب رگرسیون در پیش‌بینی سبک دوسوگرا فرزندان با پیش‌بینی

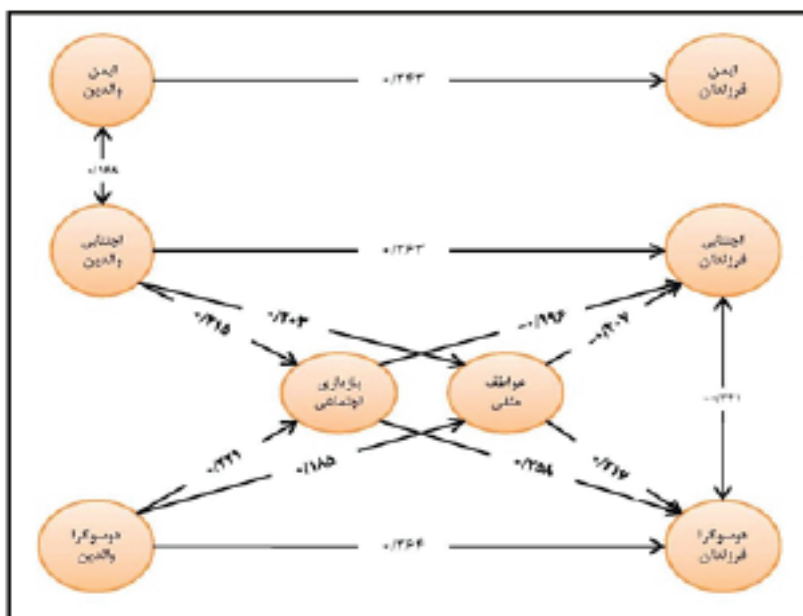
جدول ۶. تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی سبک دلبستگی دوسوگرا فرزندان بر اساس سبک دلبستگی دوسوگرا والدین با واسطه‌گری عواطف منفی

متغیر	ضریب b	خطای استاندارد	Beta	T
۱ پیش‌بین: سبک دوسوگرا والدین ملاک: سبک دوسوگرا فرزندان	مقدار ثابت	۷/۷۹۲	۰/۵۹۷	۱۳/۰۴۳**
	سبک دوسوگرا والدین	۰/۲۳۷	۰/۰۵۱	۴/۶۲۳**
۲ پیش‌بین: سبک دوسوگرا والدین ملاک: عواطف منفی	مقدار ثابت	۱۳/۰۷۷	۰/۵۰۱	۲۶/۰۹۳**
	سبک دوسوگرا والدین	۰/۱۲۲	۰/۰۴۳	۲/۸۲۵**
۳ پیش‌بین: سبک دوسوگرا والدین، و عواطف منفی ملاک: سبک دوسوگرا فرزندان	مقدار ثابت	۷/۱۵۹	۰/۶۱۱	۱۱/۷۱۸**
	سبک دوسوگرا والدین	۰/۱۶۶	۰/۰۵۴	۳/۰۸۱**
	عواطف منفی	۰/۱۴۱	۰/۰۳۹	۳/۶۱۰**

** P < ۰/۰۱

سبک دوسوگرا فرزندان بر اساس سبک دوسوگرا والدین، عواطف منفی نقش واسطه‌ای دارد. نمودار ضرایب استاندارد برآورد شده بر اساس تحلیل مسیر انجام شده در شکل ۱ ترسیم شده است.

با توجه به اینکه ضریب رگرسیون در پیش‌بینی سبک دوسوگرا فرزندان با پیش‌بینی کنندگی سبک دوسوگرا والدین و عواطف منفی (۰/۱۸۵) کوچکتر از ضریب رگرسیون در پیش‌بینی سبک دوسوگرا فرزندان با پیش‌بینی کنندگی سبک دوسوگرا والدین (۰/۲۶۴) است بنابراین در پیش‌بینی

شکل ۱. نمودار مسیر ضرایب استاندارد شده اثرات مستقیم و غیر مستقیم سبک دلبستگی والدین بر سبک دلبستگی فرزندان با واسطه‌گری تیپ شخصیتی D

بر اساس نتایج آزمون ضریب همبستگی [جدول شماره ۲] و تحلیل‌های رگرسیون انجام شده [جدول‌های شماره ۳ تا ۶]، نخست اینکه با توجه به عدم رابطه معنادار بین سبک دلبستگی ایمن والدین با مولفه‌های تیپ شخصیتی D مشخص شد که این مولفه‌ها نمی‌توانند در رابطه بین سبک دلبستگی ایمن فرزندان و والدین نقش واسطه‌ای داشته باشند. و در ادامه با توجه به رابطه معنادار بین سبک‌های اجتنابی و دوسوگرای والدین و فرزندان با مولفه‌های تیپ شخصیتی D ضرایب رگرسیون محاسبه و آزمون شدند که ضرایب مستقیم و غیر مستقیم استاندارد شده در شکل ۱ به صورت شماتیک نمایش داده شده است.

بحث

برحسب نتایج پژوهش حاضر و پژوهش‌های صورت گرفته مشابه، ویژگی‌های مولفه‌های تیپ شخصیتی D والدین مانند تنش، نگرانی، احساس ناشادی، نگاه تیره و منفی به زندگی، ترس از طرد یا بی ارزش شدن از بیان هیجانات خویش در تعامل با دیگران، زمینه ساز تحت تاثیر قرار گرفتن الگوبرداری سبک دلبستگی فرزندان (اجتنابی، دوسوگرا) بر اساس سبک دلبستگی والدین خواهد بود (۱۰، ۱۱).

بارلو (Barlow) (۲۰۱۸) در پژوهش خود در دانشگاه آکسفورد انگلستان، با عنوان "والدگری مادرانه در دوران بارداری: اهمیت ارتباط مادر-جنین" به این امر می‌پردازد. پژوهش او نشان می‌دهد حتی کیفیت تعامل والدین - کودک پیش از تولد، کیفیت رابطه والدین - کودک، پس از تولد را پیش‌بینی می‌کند و دلبستگی امن نوزاد و سلامت روان و جسم او، به آن وابسته است (۱۹).

ویدوم (Widom) و همکاران از پژوهشگران دانشکده روان‌شناسی دانشگاه جان جی ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۱۷ به بررسی نقش میانجی سبک‌های دلبستگی والدین با بدرفتاری دوران کودکی و مشکلات جسمانی و روانی، پرداختند. پژوهش آنها حاکی از این است که سبک دلبستگی بزرگسالان اضطرابی و اجتنابی، منجر به پیامدهای منفی روانی به دلیل بی‌توجهی و آزار جسمی به کودکان حتی تا سی سال بعد می‌گردد. به طوری که افراد با تاریخچه کودکی نادیده گرفته شده و یا آزار جسمی و جنسی، میزان بالاتری از دلبستگی اضطرابی یا اجتنابی را نشان می‌دهند (۲۰).

متآلایزی که توسط کووک (Cooke) و همکاران به عنوان دلبستگی والد-فرزند و تجربه هیجانی کودک در سال ۲۰۱۹ انجام شد نشان داد هر چه دلبستگی ایمن کودکان بیشتر باشد، خلق مثبت بیشتر و خلق منفی کمتری از خود بروز می‌دهند، بهتر هیجانات‌شان را تنظیم می‌نمایند و از راهکارهای مقابله‌ای در جهت دریافت حمایت بیشتر استفاده می‌کنند. برعکس کودکان با سبک دلبستگی اجتنابی، خلق مثبت و تنظیم هیجان کمتری از خود نشان می‌دهند و همچنین از راهکارهای مقابله‌ای موثر کمتری نیز بهره می‌برند. این نتیجه برای کودکان با سبک دلبستگی دوسوگرا نیز صادق بود (۲۱).

مولفه "حساسیت مادرانه" که از همبسته‌های دلبستگی

ایمن در کودکی است، ظاهراً بخش بزرگی از پدیده پایگاه ایمن در دوران نوجوانی را نیز در بر می‌گیرد (۱، ۲۲، ۲۳). ولی مادرانی که تیپ شخصیتی D دارند و در مولفه بازداری‌های اجتماعی به دلیل احساس تنش، کم حرفی، فقدان انرژی، کاهش تمایل به برقراری ارتباط، حساسیت مادرانه پایینی داشته و منجر به دلبستگی نایمن و تهدیدی برای پایگاه ایمن می‌شوند (۲۴). "حمایت عاطفی ادراک شده" به عنوان جزء دیگری از پایگاه ایمن در نظر گرفته شده است. ولی با توجه به مولفه‌های عواطف منفی و بازداری اجتماعی در تیپ شخصیتی D و گرایش این افراد به تجربه هیجانات منفی در زمان‌ها و موقعیت‌های مختلف و همچنین بیان نکردن هیجانات به دلیل تایید نشدن و احساس عدم امنیت در حضور دیگران، این پایگاه ایمن در کودکان آسیب خورده و منجر به دلبستگی نایمن اجتنابی و دوسوگرای والدین و فرزندان با میانجی‌گری مولفه‌های تیپ شخصیت D می‌شود (۱۰).

براساس تحلیل نتایج در جدول‌های ۲ تا ۵ که خلاصه آن در شکل یک ترسیم شده و رابطه دو به دو متغیرها نشان می‌دهد که:

الف - بین سبک‌های دلبستگی والدین و سبک‌های دلبستگی فرزندان رابطه وجود دارد.

ب - بین سبک‌های اجتنابی و دوسوگرای والدین و مولفه‌های تیپ شخصیتی D فرزندان رابطه وجود دارد.

ج - بین سبک‌های اجتنابی و دوسوگرای فرزندان و مولفه‌های تیپ شخصیتی D والدین رابطه وجود دارد.

بر اساس این نتایج، ما می‌توانیم با در نظر گرفتن نقش واسطه‌ای مولفه‌های تیپ شخصیتی D والدین، سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرای فرزندان از روی سبک‌های اجتنابی و دوسوگرای والدین پیش‌بینی کنیم. نتایج نشان می‌دهد، عواطف منفی و بازداری اجتماعی در پیش‌بینی سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرای فرزندان از روی سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرای والدین نقش واسطه‌ای دارند.

این نتایج با یافته‌های پژوهشی محققان خارج از کشور (۲۶، ۲۸) همسو است و این هماهنگی بیانگر آن است که سبک دلبستگی والدین نقش بسیار مهمی در رشد طبیعی و یا دلبستگی نایمن کودک بازی میکند. تبیین نتایج این پژوهش به مدد دیدگاه بالبی و آینسورث و محققین دیگر دیدگاه دلبستگی امکان پذیر شد. اکثر محققین دلبستگی

توصیف عواطف می‌شود (۲۵).

از محدودیت‌های پژوهش حاضر، ابزار اندازه‌گیری متغیرها بود که فقط از پرسش‌نامه استفاده شد و از مصاحبه و مشاهده و سایر روش‌های اندازه‌گیری بکار گرفته نشد. همچنین محدود بودن نمونه مورد بررسی که در تعمیم دادن نتایج فقط به جامعه مورد نظر منطقی و امکان پذیر و برای سطوح دیگر باید با رعایت احتیاط صورت گیرد.

نتیجه گیری

نتایج پژوهش نشان داد با توجه به عواطف منفی و بازداری اجتماعی در تیپ شخصیتی D والدین، مانند تنش، نگرانی، احساس ناشادی، نگاه تیره و منفی به زندگی، ترس از طرد شدن یا بی‌ارزش شدن از بیان هیجانات خویش در تعامل با دیگران، این الگوبرداری سبک دلبستگی فرزندان (اجتنابی، دوسوگرا) براساس سبک دلبستگی والدین شده و از آنجا که بین سبک دلبستگی والدین و فرزندان رابطه مستقیم وجود داشت، براساس یافته‌های این پژوهش می‌توان به برخی از دستاوردهای نظری و عملی این پژوهش اشاره نمود.

در سطح نظری یافته‌ها به شناخت بیشتر پژوهشگران و روان‌شناسان در حوزه‌های انتقالی بین نسلی به ویژه دلبستگی اشاره دارد. همچنین نتایج این پژوهش در زمینه انتقال بین نسلی دلبستگی از والدین به فرزندان و میانجی‌های وابسته به سلامت را برای پژوهشگران فراهم می‌کند که در پژوهش‌های آتی به شناسایی مکانیزم‌های زیربنایی انتقال بین نسلی دلبستگی بپردازند.

در سطح عملی نتایج این پژوهش به تدوین برنامه‌های مداخله‌ای کمک می‌کند تا از این طریق متخصصان این حوزه بتوانند ویژگی‌های مثبت را تقویت و از انتقال ویژگی‌های آسیب‌زا جلوگیری کنند. همچنین با تدوین برنامه‌های آموزشی و درمانی به خانواده‌ها کمک می‌کند در ارتباط خود با فرزندانشان به احتمال انتقال بین نسلی ویژگی‌های مثبت و منفی واقف باشند و به تسهیل انتقال ویژگی‌های سالم کمک کنند. به نظر می‌رسد حل تعارضات و مشکلات ارتباطی میان فرزندان و والدین بتواند نقش مثبتی در بهبود سلامت فرزندان و شکل‌گیری سبک دلبستگی ایمن در آنها داشته باشد. لذا تشکیل جلسات مشاوره در مدارس، با همراهی متخصصان مشاوره و روان‌شناسی اقدام سودمندی در جهت پایه‌گذاری پرورش صحیح فرزندان و در نتیجه زمینه‌ساز ایجاد عادت‌های مثبت در

معتقدند سبک دلبستگی نایمن (اضطرابی و اجتنابی) والدین منجر به بروز دلبستگی نایمن در کودک می‌گردد (۱، ۲۵) زیرا والدین نایمن در تعامل با کودکان طردکننده هستند و از رفتارهای نامناسب به هنگام تعامل با کودک استفاده می‌کنند. کودکان والدین با بازداری اجتماعی و عواطف منفی، از مولفه‌های تیپ شخصیت D می‌دانند که تلاش آنها جهت نزدیکی به والدین احتمالاً بدون پاسخ خواهد بود به همین دلیل این کودکان، دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا را تجربه می‌کنند (۳).

مرور مختصر سوابق پژوهشی و دیدگاه‌های مختلف درباره دلبستگی نشان می‌دهد، برخی از محققین رابطه مراقب-نوزاد را امری مطلق و ثابت تلقی نموده، و تداوم آن را بین نسلی می‌دانند. محققین دیگر دلبستگی بر این عقیده‌اند که یادآوری تجارب اولیه دوران کودکی تحت تاثیر احساس ایمنی فرد در حال حاضر قرار می‌گیرد. آنها کیفیت تاثیر اولین مراقب بر رفتار کنونی شخص را امری نسبی دانسته و معتقدند نظریه پردازان روابط موضوعی به احساس ایمنی فرد در حال حاضر و تاثیر آن بر کیفیت یادآوری تجارب گذشته توجه نکردند. البته با توجه به مولفه‌های تیپ شخصیت D یعنی بازداری اجتماعی و عواطف منفی کیفیت رابطه لحظه‌اکنون هم، متاثر از این الگو بوده و دلبستگی نایمن را تداوم می‌بخشد (۱۳، ۱۲). از آنجایی که این مولفه‌ها (بازداری اجتماعی و عواطف منفی) مجال کسب خودمختاری را به فرزندان نمی‌دهند، بدیهی است شکلگیری پایگاه ایمن در این افراد مختل و منجر به دلبستگی نایمن خواهد شد. به عبارت دیگر، سبک دلبستگی این توانایی را دارد که شیوه‌های نظمدهی عواطف و برقراری ارتباط با دیگران به صورت گوناگون را در افراد متفاوت، تبیین کند (۱۹). افراد با سبک دلبستگی نایمن به دلیل داشتن والدینی بی‌ثبات و غیر پاسخگو در دوران کودکی، عواطف منفی بیشتری را تجربه می‌کنند و نمی‌توانند به خوبی مهارت‌های کارآمد نظمدهی عواطف را کسب کنند (۲۰). تِمَلتُرک و همکاران (Temelturk) دریافتند کودکانی که در خانواده‌هایی بزرگ می‌شوند که در آنها توصیف عواطف سرکوب می‌شود نمی‌توان انتظار داشت که بیاموزند چگونه به طور موفقیت آمیزی با حالت‌های عاطفی خود کنار بیایند و در نتیجه در تجربه کردن عواطف احساس ناراحتی می‌کنند. این دشواری‌ها و فقدان‌ها باعث ناخشنودی شخص شده و در شخص باعث دوسوگرایی در

اخلاق براساس رای کمیته علمی منتخب دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج به شماره IR.IAU.REC.1400.32 قابل پیگیری است.

سپاسگزاری

این مقاله برگرفته از رساله دکترای آقای سعید لطفی است و بدین وسیله از همه عزیزانی که در این پژوهش همکاری کرده‌اند قدردانی می‌شود. در پژوهش حاضر کلیه موازین اخلاقی رعایت شده و کد

تضاد منافع

نویسندگان مقاله تایید می‌نمایند هیچ گونه تعارض منافی بین نویسندگان، سازمان یا شرکت خاصی وجود ندارد.

References

1. Ainsworth MD, Blehar MC, Waters E, Wall SN. Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Psychology Press; 2015 Jun 26. <https://doi.org/10.4324/9780203758045>
2. DiTommaso E, Brannen-McNulty C, Ross L, Burgess M. Attachment styles, social skills and loneliness in young adults. Personality and individual differences. 2003 Jul; 35 (2):303-12. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00190-3](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00190-3)
3. Dansby Olufowote RA, Fife ST, Schleiden C, Whiting JB. How can I become more secure?: A grounded theory of earning secure attachment. Journal of Marital and Family Therapy. 2020 Jul;46(3):489-506. <https://doi.org/10.1111/jmft.12409>
4. Koehn AJ, Kerns KA. Parent-child attachment: Meta-analysis of associations with parenting behaviors in middle childhood and adolescence. Attachment & Human Development. 2018 Jul 4;20(4):378-405. <https://doi.org/10.1080/14616734.2017.1408131>
5. Struck N, Krug A, Feldmann M, Yuksel D, Stein F, Schmitt S, Meller T, Brosch K, Dannowski U, Meinert S, Opel N. Attachment and social support mediate the association between childhood maltreatment and depressive symptoms. Journal of affective disorders. 2020 Aug 1;273:310-7. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.04.041>
6. Wearden A, Peters I, Berry K, Barrowclough C, Liversidge T. Adult attachment, parenting experiences, and core beliefs about self and others. Personality and individual differences. 2008 Apr 1;44(5):1246-57. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.11.019>
7. Ward KP, Lee SJ, Pace GT, Grogan-Kaylor A, Ma J. Attachment style and the association of spanking and child externalizing behavior. Academic pediatrics. 2020 May 1;20(4):501-7. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2019.06.017>
8. Millings A, Walsh J, Hepper E, O'Brien M. Good partner, good parent: Responsiveness mediates the link between romantic attachment and parenting style. Personality and Social Psychology Bulletin. 2013 Feb; 39(2):170-80. <https://doi.org/10.1177/0146167212468333>
9. Azad Moosavi MM, Jalali MR. Intergenerational Transmission of Family Factors: Parenting Styles, Attachment Styles & Family Climate. Journal of Family Research. 2014 Jul 23; 10(1):79-97. [Persian]
10. Breik W, Elbedour S. The Predictive Ability of Type D Personality Pattern, Anxiety, and Depression in Cardiac Disease. European Journal of Mental Health. 2021 Dec 1;16(2):196-209. <https://doi.org/10.5708/EJMH.16.2021.2.10>
11. Dannemann S, Matschke K, Einsle F, Smucker MR, Zimmermann K, Joraschky P, Weidner K, Köllner V. Is type-D a stable construct? An examination of type-D personality in patients before and after cardiac surgery. Journal of Psychosomatic Research. 2010 Aug 1;69(2):101-9. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2010.02.008>
12. Corcoran M, McNulty M. Examining the role of attachment in the relationship between childhood adversity, psychological distress and subjective well-being. Child abuse & neglect. 2018 Feb 1;76:297-309. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.11.012>
13. Denollet J. DS14: standard assessment of negative affectivity, social inhibition, and Type D personality. Psychosomatic medicine. 2005 Jan 1;67(1):89-97. <https://doi.org/10.1097/01.psy.0000149256.81953.49>
14. Lee J. Relational Consciousness for Children's

- Spirituality. *Journal of Christian Education & Information Technology*. 2019 Apr;35:81-102.
15. Sommantico M, Donizzetti AR, Parrello S, De Rosa B. Predicting young adults' Romantic relationship quality: Sibling ties and adult attachment styles. *Journal of Family Issues*. 2019 Apr;40(5):662-88. <https://doi.org/10.1177/0192513X18820381>
  16. Asl MS, Khanzadeh M, Hasani J, Edrisi F. Factor structure and psychometric properties of the persian version of state adult attachment scale (SAAS). *J Res Psychol Health*. 2012;6(1):66-78. [Persian].
  17. Bonab BG, Koohsar AAH. Relation among quality of attachment, paranoid ideation and somatization in college students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2011;30:207-11. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.041>
  18. Fakhari A, Norouzi S, Zakarya Pezeshki M. Reliability and validity of type D personality questionnaires (DS14 persian version) in coronary artery patients. *Medical journal of Tabriz university of medical sciences and health services*. 2014 Nov; 36(4): 78-85. [Persian].
  19. Barlow J, Underdown A. Child maltreatment during infancy: Atypical parent-infant relationships. *Paediatrics and Child Health*. 2018 Mar 1;28(3):114-9. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2017.11.001>
  20. Widom CS, Czaja SJ, Kozakowski SS, Chauhan P. Does adult attachment style mediate the relationship between childhood maltreatment and mental and physical health outcomes?. *Child abuse & neglect*. 2018 Feb 1;76:533-45. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.05.002>
  21. Cooke JE, Kochendorfer LB, Stuart-Parrigon KL, Koehn AJ, Kerns KA. Parent-child attachment and children's experience and regulation of emotion: A meta-analytic review. *Emotion*. 2019 Sep;19(6):1103. <https://doi.org/10.1037/emo0000504>
  22. Lamb ME, Thompson RA, Gardner W, Charnov EL, editors. *Infant-mother attachment: The origins and developmental significance of individual differences in strange situation behavior*. Routledge; 2013 Aug 21.
  23. De Wolff MS, Van Ijzendoorn MH. Sensitivity and attachment: A meta-analysis on parental antecedents of infant attachment. *Child development*. 1997 Aug; 68(4):571-91. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1997.tb04218.x>
  24. Allen JP, McElhaney KB, Land DJ, Kuperminc GP, Moore CW, O'Beirne-Kelly H, Kilmer SL. A secure base in adolescence: Markers of attachment security in the mother-adolescent relationship. *Child development*. 2003 Feb;74(1):292-307. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.t01-1-00536>
  25. Temelturk RD, Yurumez E, Uytun MC, Oztop DB. Parent-child interaction, parental attachment styles and parental alexithymia levels of children with ASD. *Research in Developmental Disabilities*. 2021 May 1;112:103922. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2021.103922>